

Contractbundel Spelling

Verre
KIJKER **6**

KIJKER 3

Allemaal uitvinders!

Oefening 1

Met of zonder klankverandering in de verleden tijd? Ik schrijf de vet gedrukte werkwoorden in het juiste kader.

Ik vul de gevraagde werkwoordvormen aan.

Alfred Nobel **werd** op 21 oktober 1833 geboren in Zweden. Zijn vader was architect, maar vooral ook uitvinder. Al het geld **ging** naar experimenten en uitvindingen.

Kleine Alfred was zwak en vaak ziek, maar **overleefde** door de goede zorgen van zijn moeder, Nancy. Het gezin **emigreerde** naar Rusland, waar vader geld **kon** verdienen door de uitvinding van een landmijn.

Alfred zelf **ontdekte** in 1864 een krachtige springstof. Maar de hele fabriek **ontplofte**! Zijn jongere broer Emil **kwam** daarbij om het leven. Toch ging Alfred verder met het zoeken naar veiligere springstoffen. Hij **bouwde** dynamietfabrieken in verschillende landen.

Hij werd miljonair, maar een eigen kantoor **bezat** hij niet. Hij **schreef** alle brieven zelf en iedereen **kreeg** een persoonlijk antwoord in de eigen taal. Hij **sprak** wel acht talen!

In 1891 ging hij in Italië wonen. Hij bleef daar tot aan zijn dood in 1896.

Alfred Nobel was er van overtuigd dat zijn explosieven een vredelievend doel hadden. In het begin werden ze ook vooral gebruikt in de wegen- en mijnbouw. Maar het **duurde** niet lang of dynamiet **maakte** deel uit van krachtige wapens!

In zijn testament **besliste** Alfred Nobel over de oprichting van een vereniging. Die vereniging schonk in 1901 voor het eerst geldprijzen aan verdienstelijke wetenschappers en onderzoekers. De Nobelprijzen worden jaarlijks uitgereikt in Zweden en zijn de grootste erkenning in de wereld van wetenschap, techniek en geneeskunde.

werkwoorden zonder klankverandering in de verleden tijd

ik schrijf over

overleefde

emigreerde

ontdekte

ontplofte

bouwde

duurde

maakte

besliste

infinitief

overleven

emigreren

ontdekken

ontploffen

bouwen

duren

maken

beslissen

tegenwoordige tijd

ik *overleef*

hij *emigreert*

ik *ontdek*

ze *ontploft*

hij *bouwt*

het *duurt*

ik *maak*

wij *beslissen*

werkwoorden met klankverandering in de verleden tijd

ik schrijf over	infinitief	tegenwoordige tijd
<i>werd</i>	<i>worden</i>	ik <i>word</i>
<i>ging</i>	<i>gaan</i>	hij <i>gaat</i>
<i>kon</i>	<i>kunnen</i>	ik <i>kan</i>
<i>kwam</i>	<i>komen</i>	mama <i>komt</i>
<i>bezat</i>	<i>bezitten</i>	wij <i>bezitten</i>
<i>schreef</i>	<i>schrijven</i>	hij <i>schrijft</i>
<i>kreeg</i>	<i>krijgen</i>	hij <i>krijgt</i>
<i>sprak</i>	<i>spreken</i>	jij <i>spreekt</i>

Oefening 2

Ik vul de zinnen aan met de juiste woorden.

Ik schrijf de woorden in het meervoud waar dat nodig is.

laboratorium – professor – leeuwerik – luierik – perzik

 De *professoren* van onze universiteit zijn zeker geen *luieriken*!

 Ze voeren dag en nacht proeven uit in hun *laboratoria/laboratoriums*.

 Ik maak lekkere confituur van de *perziken* uit onze tuin.

 In die bomen tsjilpen en zingen de *leeuweriken* de ganse zomer.

centrum – museum – motor – gratis – commissaris

 De vele *musea/museums* in het *centrum* van Brussel krijgen miljoenen bezoekers over de vloer. De *commissaris* van het politiekantoor

 heeft extra plaats voorzien voor de *motoren* van zijn agenten.

 Mensen met een beperking mogen in de buurt *gratis* parkeren.

sponsor – monitor – slimmerik – tennis

 Vier kinderen uit mijn klas spelen *tennis* bij een club in onze gemeente.

 De *monitor* heeft drie *sponsors/sponsorsen* gevonden voor het toernooi. Het bestuur is blij met zo een *slimmerik* in de club!

Oefening 3

In onderstreep in de tekst het onderwerp eenmaal en de persoonsvorm tweemaal.

Ik markeer de persoonsvormen in de tegenwoordige tijd (t.t.) met geel.

Ik markeer de persoonsvormen in de verleden tijd (v.t.) met groen.

IDEE VAN DE TOEKOMST

In Nederland werden drie teams jonge uitvinders genomineerd voor 'het beste idee van de toekomst'. De drie groepjes mochten hun idee uitleggen aan een jury op de universiteit in Eindhoven.

Lichtgevende mascara

Eva, Sophie en Lynn ontwikkelden een lichtgevende mascara. Je wimpers krijgen een felle neonkleur na het aanbrengen van de mascara. Ga je naar een supercool feestje? Dan is de lichtgevende mascara zeker een aanrader! In het buisje zit bovendien een lichtje zodat je je mascara niet verliest in het donker.

Sun phone

Ruben en Jaap hadden een idee voor een oplaadhoesje voor mobiele telefoons. Op de achterkant van het hoesje zitten zonnecellen. Wanneer je de telefoon in het hoesje steekt, wordt die automatisch opgeladen met de opgeslagen zonne-energie.

Accu-carroussel

Het derde idee handelt rond opgeslagen duurzame energie. Tristan en Zoë bouwden fietsaccu's. Deze batterijen bevinden zich op de bagagedrager. Zo ontstaat één grote energiebron. Die bron kan je dan gebruiken om bijvoorbeeld een lamp te doen branden in de fietsenstalling.

Oefening 4

Ik vul het schema aan.

Ik kleur de kolom met woorden die het meeste van iets benoemen.

slim	slimmer	<i>slimst</i>
gelukkig	<i>gelukkiger</i>	gelukkigst
<i>prettig</i>	<i>prettiger</i>	prettigst
snel	<i>sneller</i>	<i>snelst</i>
<i>moeilijk</i>	moeilijker	<i>moeilijkst</i>
<i>goedkoop</i>	<i>goedkoper</i>	goedkoopst
boeiend	<i>boeiender</i>	<i>boeiendst</i>

Oefening 5

Ik vul de woorden aan. Ik kies uit de voorvoegsels **ge, be, ont, on en aarts**.

Ik kies uit de achtervoegsel **ig, achtig, ing, lijk, loze**.

Ik pas de vorm van de achtervoegsels aan waar nodig.

Doorbraak van een jonge uitvinder

Jack Andara ziet eruit als een gelukkige student uit een schilder achtig en gezellig ig dorpje in Noord-Amerika. Je zou niet zeggen dat Jack beroemd is.

Maar hij heeft wel een manier ontdekt om kanker vroegtijdig op te sporen!

Hij zocht naar een oplossing ing door ontelbare artikels op het internet uit te pluizen.

De verzamel ing aartsmoeilijke teksten bestudeerde hij dag elijks.

Dat bezorgde hem onophoud elijk slape loze nachten!

Maar: het lukte! De nieuwe test die Jack ontwikkelde is veel sneller, 26 000 keer goedkoper en 400 keer gevoeliger dan de 'oude' test.

In zijn boek schrijft hij over de tal loze pesterijen en over zijn angst ige momenten.

Maar zijn boeiende biografie is ook een ongelofe lijk verhaal van moed en een onverzette lijke vechtlust.

Dat werd terecht beloond in de vorm van een prettig ig onderhoud met president Barack Obama!

Oefening 6

Ik schrijf leestekens op de juiste plaats in de zinnen.

Ik markeer de woorden die een hoofdletter moeten krijgen.

op de persconferentie verklaart de president **:** **“** **deze** jongeman bewijst dat wilskracht en nieuwsgierigheid tot grote resultaten kunnen leiden **.** **ik** ben heel fier op jou **,** **jack** **.**
proficiat **!** **”**

een journalist vraagt aan **jack** **:** **“** **waarom** had je belangstelling voor kanker **?** **”**
“ **omdat** een familielid er helaas aan overleden is **.** **als** de kanker vroegtijdig opgespoord wordt **,** is er nog kans op genezing **.** **daar** wou ik iets aan doen **.** **”**

“ **waar** heb je al je informatie gehaald **?** **”** **,** vraagt een andere reporter **.**

“ **ik** heb allerlei bronnen geraadpleegd **:** artikels op internet **,** **google** **,** **wikipedia** en wetenschappelijke tijdschriften **.** **”**

Van kaart tot atlas

Gerard Mercator wordt geboren op 5 maart 1512 in Rupelmonde bij Antwerpen. Door de steun van zijn oom kan Gerard de beste **opleidingen** volgen in Leuven en Nederland. Wetenschappelijke kennis wordt in die tijd ruimer verspreid door de **ontdekking** van Amerika en door de **uitvinding** van de boekdrukkunst.

De jonge Mercator heeft *grenzeloze* plannen: hij wil de aarde en de volledige kosmos in kaart brengen. Maar tijdens de *bloedige* godsdienstoorlogen in de 16de eeuw wordt Mercator opgesloten in de Graventoren van Rupelmonde. Hij overleeft deze *vreselijke* periode, vertrekt uit Vlaanderen en verhuist met zijn familie naar Duitsland. Daar maakt hij zijn eerste beroemde kaart van Europa. Hij verfijnt zijn kennis en ontwikkelt *nuttige* technieken voor de oriëntatie op zee die vandaag nog altijd belangrijk zijn voor de scheepvaart. Gerard Mercator gebruikt als eerste de term 'atlas' voor een **verzameling** landkaarten, gebonden in een boek.

Oefening 7

Ik schrijf de infinitief van de onderstreepte werkwoorden. Ik gebruik het achtervoegsel ing om van die werkwoorden een zelfstandig naamwoord te maken.

werkwoord

verspreiden

opsluiten

overleven

verhuizen

verfijnen

ontwikkelen

zelfstandig naamwoord

verspreiding

opsluiting

overleving

verhuizing

verfijning

ontwikkeling

Ik maak van de vet gedrukte zelfstandige naamwoorden een werkwoord.

zelfstandig naamwoord

opleiding

ontdekking

uitvinding

verzameling

werkwoord

opleiden

ontdekken

uitvinden

verzamelen

Ik maak van de cursief gedrukte bijvoeglijke naamwoorden een zelfstandig naamwoord.

bijvoeglijk naamwoord

grenzeloos

bloeding

vreselijk

nuttig

zelfstandig naamwoord

grens

bloed

vrees

nut

Oefening 8

Met of zonder klankverandering in de verleden tijd? Ik noteer de infinitief van de werkwoorden in de juiste kolom.

beantwoordt – versta – beweegt – ontploft – vergist – bied – verkoopt – vermeldt – ontmoet – weet – mislukt – breek – oefent – aarzel – bezoek – kruipt

met klankverandering

verstaan
bewegen
bieden
verkopen
weten
breek
bezoeken
kruipen

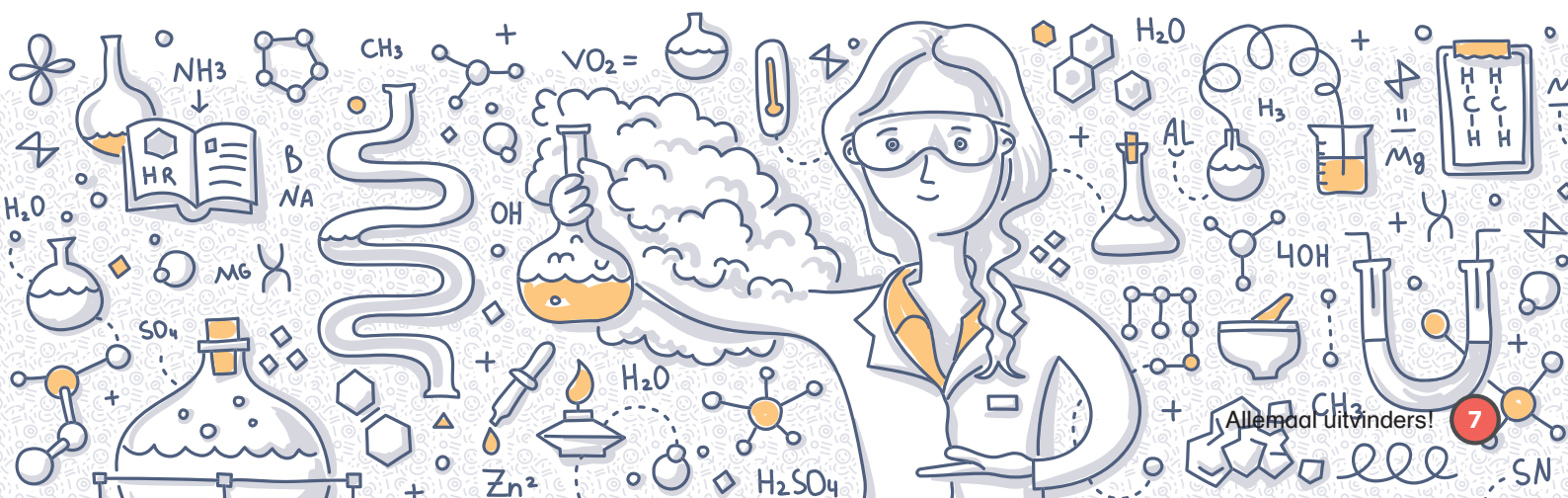
zonder klankverandering

beantwoorden
ontplofften
vergissen
vermelden
ontmoeten
mislukken
oefenen
aarzelen

Ik kies vijf werkwoorden en schrijf daarmee een korte zin in de verleden tijd.

bv. We bezochten in Rome een museum.
Ik verstond niet wat de gids vertelde.
De proefjes van de professor mislukten steeds.
Op een dag ontploft zijn laboratorium.
Door de ontploffing braken alle ramen in huis.

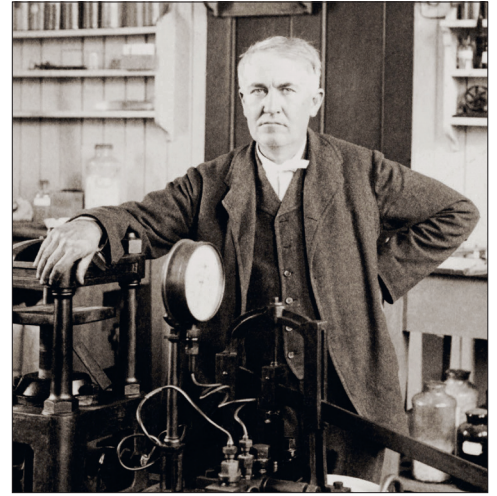
Oefening 9

Ik vul de werkwoorden aan met een voorvoegsel.

Ik kies uit **ver**, **be**, **ont** en **wan**.

Thomas Edison

Thomas Edison wordt geboren in Amerika in de staat Michigan. Zijn vader _____ *be* oefent het vak van graanhandelaar uit. Zijn ouders _____ *wan* hopen want de kleine Thomas _____ *ont* snapt bijna dagelijks uit de school! Uiteindelijk geeft zijn moeder Nancy hem zelf thuis les. Als hij twaalf jaar is, _____ *ver* plichten zijn ouders hem om kranten te _____ *ver* kopen.

Door een toeval gaat hij aan de slag bij een telegrafist in de stad Newark. Daar _____ *ver* richt hij allerlei experimenten. In 1877 vindt hij de grammofoon (platenspeler) uit en in 1879 _____ *ont* wikkelt hij met succes de gloeilamp. De nieuwe gloeidraden _____ *ver* spreiden een helder licht en _____ *ver* lichten perfect de woonkamers in elk huis. Vanaf dan _____ *ver* dwijnen de olielampen en kaarsen definitief naar de zolder! Thomas Edison staat aan de basis van 1093 uitvindingen en _____ *be* wijst daarmee de wetenschap een grote dienst.

Ik schrijf de gevraagde vormen van de werkwoorden met een voorvoegsel uit de tekst.

infinitief

beoefenen

wanhopen

ontsnappen

verplichten

verkopen

verrichten

ontwikkelen

verspreiden

verlichten

verdwijnen

bewijzen

stam

beoefen

wanhoopt

ontsnap

verplicht

verkoop

verricht

ontwikkel

verspreid

verlicht

verdwijn

bewijs

persoonsvorm

v.t. jij *beoefende*

t.t. hij *wanhoopt*

v.t. ik *ontsnapte*

v.t. wij *verplichtten*

t.t. jij *verkoop*

v.t. ik *verrichtte*

v.t. jullie *ontwikkelden*

t.t. jij *verspreidt*

v.t. wij *verlichtten*

v.t. hij *verdween*

v.t. jij *beweest*

Oefening 10

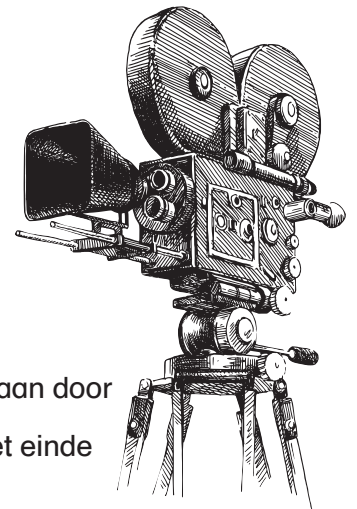
Ik vul de werkwoorden aan met een voorvoegsel.

Ik kies uit: ver, be, ont, her.

De gebroeders Lumière

Louis en Auguste Lumière zijn de uitvinders van de filmcamera. Ze geven hun eerste voorstelling in 1895 in de salons van Parijs. Ze

_____ *ver*moeden nog niet welke gigantische industrie zal _____ *ont*staan door het kunnen _____ *be*heersen van beelden die _____ *be*wegen. Op het einde van de 19e eeuw _____ *be*staan enkel films waarin elk geluid _____ *ont*breekt. Later _____ *ver*schijnen ook films met een klankband op het witte doek. Miljoenen mensen _____ *be*zoeken sindsdien de filmzalen en _____ *be*leven er spannende momenten. Echte fans _____ *her*bekijken een film zelfs twee- of driemaal. De filmindustrie _____ *ont*plooit zich verder in Amerika, Duitsland, Frankrijk en Italië. Zelfs in België wordt de film niet _____ *ver*geten! Tegenwoordig _____ *ont*vangt men tijdens het Film Fest Gent de grootste sterren en _____ *be*groet men er belangrijke regisseurs.

Ik schrijf de gevraagde vormen van de werkwoorden met een voorvoegsel uit de tekst.

infinitief

vermoeden

ontstaan

beheersen

bewegen

bestaan

ontbreken

verschijnen

bezoeken

beleven

herbekijken

ontplooiën

vergeten

ontvangen

begroeten

stam

vermoed

ontsta

beheers

beweeg

besta

ontbreek

verschijn

bezoek

beleef

herbekijk

ontplooi

vergeet

ontvang

begroet

persoonsvorm

v.t. jij *vermoedde*

v.t. het *ontstond*

t.t. jij *beheerst*

v.t. wij *bewogen*

t.t. er *bestaat*

v.t. wij *ontbraken*

v.t. jullie *verschenen*

t.t. jij *bezoekt*

t.t. hij *beleeft*

v.t. hij *herbekeek*

t.t. hij *ontplooit*

v.t. jij *vergat*

v.t. wij *ontvingen*

v.t. hij *begroette*

Oefening 11

Ik ga op in dit werkkatern op zoek naar woorden met een hoofdletter.

Ik groepeer die in rubrieken.

rubriek 1: voornamen (5)

Alfred, Emil, Nancy, Eva, Sophie, Lynn, Ruben, Jaap, Tristan, Zoë,
Jack, Barack, Gerard, Thomas, Louis, Auguste

rubriek 2: f amilienamen (5)

Nobel, Andara, Obama, Mercator, Edison, Lumière

rubriek 3: w erelddelen (2)

Noord-Amerika, Europa

Rubriek 4: l anden en landsdelen (5)

Zweden, Rusland, Italië, Nederland, Vlaanderen, Duitsland,
Amerika, Michigan, België

rubriek 5: steden (5)

Brussel, Eindhoven, Rupelmonde, Antwerpen, Leuven, Newark,
Parijs, Gent

rubriek 6: andere woorden met een hoofdletter (5)

Nobelprijzen, Google, Wikipedia, Graventoren, Film Fest

Oefening 12

Ik schrijf een informatieve tekst over een uitvinder die een bijzondere machine heeft gemaakt. Ik gebruik daarbij ten minste:

- drie woorden met een **achtervoegsel**,
- drie woorden met een **voorvoegsel**,
- drie woorden met een **hoofdletter**,
- drie persoonsvormen met **klankverandering in de verleden tijd**.
- twee woorden op **um**,
- twee woorden op **ik**, in het meervoud.

Ik schrijf hoofdletters en leestekens waar het moet.

Klaar om uitvinder te worden? In deze contractbundel maak je kennis met enkele van de grootste uitvinders die de wereld gekend heeft.

Duik het laboratorium in.

Wie weet, misschien bedenk jij wel het idee van de toekomst!

Woorden
met voor- en
achterevoegsels

Hoofdletters en
leestekens

Werkwoordspelling

Woorden op ik,
is, or en um

EXTRA OEFENAANBOD OP

KWEELETBE

Auteur Marianne Dua - Illustraties Shutterstock

Eerste druk 2017/296 - Bestelnummer 60 1021 588

ISBN 978 90 4863 097 4 - KB D/2017/0147/329 - NUR 191

Verantwoordelijke uitgever die Keure, Kleine Pathoekeweg 3, 8000 Brugge

© Copyright die Keure, Brugge - RPR 0405 108 325

MIX
Papier van
verantwoorde herkomst
FSC® C009115

9 789048 630974